

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁST STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok ... 4 koruny — hal.
 Na pol roka ... 2 „ — „
 Na štvrt roka ... 1 „ 20 „

Jednotlivé číslo 8 hal.

Zodpovedný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT,
 páp. komorník, kraj. vys anec.

Majiteľ a vydavateľ :

JAN MOLNÁR.

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapest, VIII. ker., József-körut 35.
 sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin
 ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového
 malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

Sámuel Hetyey, biskup, narodil sa r. 1845 13. sept., zomrel 1. sept. 1903.

Kolonizácia a parcellovanie.

O našej krajine ešte aj teraz tak sa hovorí, že je hospodárska, hoc práve v tomto ohľade stojíme najhoršie. Hospodári sú zadĺžení. Nie sú viac majitelia zeme, ktorú obrábajú, ale len árendátori úžerníkov. Státisíce hospodárskych rodín višlo na vnivoč rozličným spôsobom. Väčšina skrze ľahostajnosť liberálnej vlády a pre zlú hospodársku politiku, ktorú viedli ministri takí, ktorí dosť málo rozumeli sa k hospodárstvu. Následok tohoto je socializmus, ktorý najmä na Dolnej Zemi šíria vodcovia strany tejto; po druhé tá nevyslovná bieda, ktorá panuje medzi malými hospodármi, vlastne poddanými úžerníkov. Nepokoj tento dosť strachu a starosti robí vláde na toľko, že chmáta sem a tam, ako by mala utíšiť zbúru, ktorá jednú boj bude viesť oproti kapitalistom pod červenou zástavou s nápisom: Dajte nám chleba!

Bárs o pomoc volanie malých hospodárov hlasno sa ozýva; bárs nepokoj jejich revolúciou hrozí krajine: vláda predsa mešká, a ako by bola rozum potratila, nevie čo robiť a ako pomôcť? Nemá človeka, ktorý by smeľe zafal sekeru do pňa, ktorý zdá sa byť tak tvrdým. Je pravda, že Ignác Darányi minister ukazuje schopnosť k povolaniu, len že sám dobrý úmysel nie je dostatočný k tomu, aby rozlúštil najvážnejšiu otázku sociálnu. Agrár socialisti, rozdiel ten, ktorý panuje medzi majetnou a chudobnou triedou, tak chcú vyrovnať, že by rovnako podelili pozemky, aby každý obyvateľ mal rovnako. Plán tento len tým môže byť milý, ktorí nič nemajú. Rozumný a svedomitý človek ani len nemyslí na to, lebo vie, že pozemok je zákonitá vlastnosť toho, kto vládne s ním. Jedine on má právo k nemu. Delenie, s ktorým vodcovia socialistov vábia robotníkov hospodárskych nič neni iné, ako mámenie. Ale povedzme, že by previedli plán svoj, predsa nič dobrého nedocielili by s tým, lebo vyrátané je, že na jednu rodinu tak chatrný kúštik zeme by padol, z ktorého ani len po chudobne by nevyžila. Teda kde by sme zarábali peniaze, keby sme všetci jednako chudobní boli?

Väčšiu pozornosť zaslúži plán tých sociálnych politikov, ktorí odvislým hospodárom s kolonizáciou a s parcellovaním chcú pomôcť. Ako je známe, krajina a jednotliví veľkostatkári majú

ohromné pozemky. Teto by mali z čiastky podeliť na parcelle, ktoré potom do árendy by dostali — za veľmi ľavnú cenu — té rodiny hospodárske, ktoré by na takéto miesta sa osadili. (Tak by postali kolonie.)

Na prvý pohľad zdá sa, že myšlienka táto je veľmi praktická, a že možno ju bez ťažkosti uviesť do života. Áno, v iných štátoch, kde starosť majú o malých hospodárov; kde nehladia na peniaze keď pomáhať treba chudobe; kde spravедlivé zákony bránia záujmy malých hospodárov: zdarne kolonizujú, ale u nás to len púhou žiadosťou zostane. Uznal to aj pán *Alexander Ernszt*, ablegát v prednáške, ktorú držal o predmete tomto na kresťanskom sociálnom kurze. Tam bolo čuť múdre reči a rady stranivá postavenia malých hospodárov. Prajeli by sme si, keby vláda povšimla rady této, a uviedla ich do života. To nič nerobí, že pochádzajú ony od horlivých katolíkov a ľudomilov, ba naopak, to je zkaža naša, že vláda dá sa vodiť od frajmaurerov a kazárov. Kresťanského ducha a smyslu vláda nikdy by nebola priviedla krajinu do toho žobráckeho postavenia, v ktorom nachádza sa.

Po úvode tomto obznámime ct. čitateľov — čo len na krátce — prednášku pána *Alexandra Esnszta* o «*Kolonizácii a o parcellovaní*». Každé slovo o tom svedčí, že rečník vážne študoval vec, a že je rozumný sociál politik.

Prevedenie kolonizácie a parcellovania je úlohou štátu, hovorí medzi inším dr *Ernszt*. Jednotliví majitelia nemôžu nashromáždiť tak veľký kapitál, ktorý je zapotreby k prevedeniu veci tejto. Ani té zákonité prednosti nemôžu dať, ktoré by poľahčili uskutočnenia kolonizácie, ba ani tú obranu nemôžu zaopatriť, ktorá by poistila budúcnosť už prevedenej kolonizácie. Táto sociálna otázka je veľmi dôležitá, nie len preto, že prevedenie jej je súrnou povinnosťou štátu; ale aj preto, lebo spojená je ona s hospodárskymi pomermi našimi.

Zdá sa, že agrár socializmus tú náuku obsahuje v sebe, že ľud, ktorí zaoberá sa s roľníctvom, žiadostiví je zeme a nevie prinŕst k nej. Z toho jednotliví nasledujú, že v Uhorskej krajine, kde je i tak mnoho veľkostatkárov, ktorí obsirné pozemky majú, všade kde je na to potreba a príležitosť: treba parcellovať takéto pozemky. Agrár socialisti od jedného času ustavične spo-

mínajú podelenie veľkých statkov. (V prvom páde cirkevné majetky by chceli zhabať.) Ale toto je len nástroj k tomu, aby stranu svoju, ktorá dosiaľ nijak neni zriadená posilnili a rozšírili.

Uznať musíme, že medzi pospolitým ľudom jestvuje hlad, ktorý len s podeleným pozemkov dal by sa uhasiť. A počet hladošov zeme množí sa s roka na rok. Prvá otázka teda je, že keď my skutočne chceme previesť kolonizáciu a parcelovanie: či je to pravda, že v Uhorsku neni možno ľahko prísť k zemi?

Predovšetkým vyslovím, že nebudem sa zaoberať s osobnými pomermi istých krajov, aké sú na pr. preludnosť, blízkosť veľkých pozemkov atď. Možno, že počty, ktoré spomeniem nehodia sa na isté kraje — hoc sú ony hodnoverné, — ale z toho nenasleduje, žeby postavenie jednotlivých krajov nemohlo byť inakšie. Prvá náuku obsahuje v sebe podelenie samostatných majetkov dľa tried; a počet tých osôb, ktoré zaoberajú sa s hospodárstvom. Jak v skutku viac je takýchto, ako samostatných pozemkov, vtedy je na zbyť pomocných hospodárskych robotníkov. Takýchto v prvom páde musíme brať do ohľadu, lebo tí sú najžiadostivejší zeme.

V Uhorsku je 2.338,000 samostatných gazdovství, a je 4.535,000 takých osôb, ktoré zaoberajú sa s hospodárstvom. (Nerátajúc malovekých členov jejich.) Teda je o 2.197,000 viac osôb ako samostatných gazdovství. Zdá sa, že z tohoto vysvitá, že počet pomocných hospodárskych robotníkov — ktorí nemajú istý výrobok — je príliš veľký. Ale vec táto len na prvý pohľad je nepotesiteľná.

Každý vie, že také rodiny, ktoré hoc sú v služobníckom pomere, ale ako služobníci hospodársky (paholci, bíteři, pastieri atď.) stálu službu majú, teda netrpia na nedostatok v chlebe. Nevieme istotne, že koľko je takýchto služobníckych rodín v Uhorsku, ale známe je, že malých pozemkov je dohromady 18.500,000 katastrálnych jochov; stredných a veľkých pozemkov je dohromady 17.500,000 kat. jochov t. j. skoro polovica tej zeme, ktorá je pod obrábaním. A ukruťnú plochu túto len 23,500 majiteľov drží v rukách, čo je veľmi malý počet. Ba keď len samé veľké gazdovstvá vezmeme do povahy, té učinia 8.989,000 kat. jochov. Počet majiteľov len 3768. Z tohoto nasleduje, že títo majitelia mnoho hospodárskych

rodín viažu k sebe. Nie som vstave s číslami do-svedčiť, koľko je takýchto, lebo k tomu nemal som prístupu, ale na základe počtov smeľe môžem tvrdiť, že mnoho je takých ľudí, ktorí zaoberajú sa s hospodárstvom, ale pri tom nijak nie sú samostatní. Z tohoto mnohí tak súdia, že ponnevác stálosť veľkých pozemkov istejsia je ako malých gazdovství, ba čo, veľké pozemky v mnohých pádoch zákon bráni oproti podeleniu, že pre túto príčinu nemôžu prísť k samostatnosti té — s hospodárstvom zaoberajúce sa osoby — ktoré nemajú vlastné gazdovstvo. Ináč povedané: preto nemôžu prísť k zemi, lebo že nemajú od koho kúpiť. A toto je najhlavnejší základ tej agitácie, ktorú prevádzajú Agrár socialisti. A ona tak ďaleko je rozšírená, že mienka pospolitého ľudu súhlasí s ňou a je v tom presvedčení, že je to tak. Agrári rečia a píšu otom vždy, koľko rázi len do spomienky príde hlad bezmajetných hospodárskych osôb po zemi, a osobytné postavenie veľkostatkárov.

Opakovne spomeniem, že jednotlivé okolie majú svoje osobné pomery, pre ktoré s hospodárstvom zaoberajúci nemôžu zaopatřit pozemky, len že krajinské pomery nedovolujú, aby sme to uznali za všeobecnú pravdivosť. Známe je, že v Uhorsku tisíce a tisíce pozemkov mení gazdov. Len dve príčiny spomeniem, pre ktoré sa to — medzi inším — stáva menovite: kontrakty (vlastne árendy) a ekzekúcie; výsledok je nasledujúci: v roku 1896. 310,866 pozemkov smenilo majiteľov kontraktne a 15,012 skrze ekzekúcie. V roku 1899. stalo sa kontraktných zmenin 360,942; skrze ekzekúcie 19,930. V roku 1900 kontraktných zmenin bolo 366,956; skrze ekzekúcie 19,228 pozemkov zmenilo majiteľov. V roku 1901. kontraktných pádov bolo 387,004; skrze ekzekúcie ale 19,932 pozemkov čarovalo majiteľov.

Vidno jak dvíhaju sa pády této s roka na rok. Od roku 1891. do 95. bolo takých pádov ročite (keď majetky kontraktne, vlastne skrze vyárendovanie zmenili majiteľov) okolo 310,000; už nasledujúce roky strednie číslo toto s množilo sa o 37,000 pádov. Strašnejšie je číslo toto, keď zkusíme té pády, že pozemky skrze ekzekúcie prešly do cudzích rúk. Strednie číslo takýchto pádov bolo od r. 1891, do 1895. ročite 15,682; už v nasledujúcich päť rokoch o 3138 bolo viac. V poslednom roku už číslo toto o 1712 posko-

čilo, čoho hodnota učini 10.557,000 korún. O tolko sa zväčšil počet násilného ekzekovania nepohnutelností.

Toto je taká zmena, ktorej páru niet na celom svete. Z toho nasleduje, že keď jediný rok — ako aj v poslednom — udrú na bubon 19,932 majetkov v hodnote 47 millionov korún, *vtedy nikto nemôže po pravde tvrdiť, že v Uhorskej krajine neni kde kupovať pozemky, ale to je pravda, že neni za čo kupovať.* Svedšia o tomto gruntovné knihy, ktoré vo verejnosti držia farchy nepohnutelných majetkov; a svedčí o tom tá smutná okolnosť, že v 11 pádoch — medzi sto — padnú majetky do cudzích rúk.

Cieľ tej kolonizácie, ktorú štát prevádza je ten, aby prekázal to, že by pozemky neprechádzali do cudzích rúk v tak nesmiernom počte, ako sa to stávalo v poslednie roky. Z druhej strany, aby majetkov pozbavených malých hospodárov skrze štátnu pomoc znovu postavil na nohy.

Z čisto liberálneho ohľadu vláde je jedno, hoc kto vládze so zemou, len aby štátne dôchodky neubúdali; ale z ohľadu národného nemôže byť štátu jedno, že kto je majiteľom zeme uhorskej. Keď štát použije krajinskú pomoc k tomu, aby upadnuté, alebo na vnivoč donesené rodiny napomáhal, vtedy z liberálno-hospodárskeho stanoviska nezachodí právne; dľa nášeho náhľadu ale dobre zachodí, lebo jeho povinnosťou je, aby isté hospodárske triedy napomáhal a bedlil one. Štát za svoj cieľ musí uznať obranu pospolitého ľudu a nie to, aby národný majetok na každý spôsob rástol na škodu malých hospodárov.

Sama kolonizácia, ktorá ohromné obety stojí, nepomôže upadnutým hospodárom, a nenasýti tých, ktorí trpia na hlad zeme, ale s pomôže rozumné a viac stranné hospodárenie, ktoré jednak musí prevádzať malý aj veľký hospodár.

Veľká chyba, že hospodári nemajú dostatočnej učenosti k tomu, aby preukázali mohli také výsledky, ktoré by zabezpečili istú živnosť pre nich.

Učený gazda aj na malom hospodárstve vie preukázať veľké výsledky. Za príklad spomeniem cudzozemských malých hospodárov, ktorí s usilovnosťou, s rozumnosťou a šanoblivosťou žijú medzi výhodnejšími okoličnosťami, ako majitelia ohromných pozemkov. Ináč je to s priemyselníci, lebo

malý remeselník neni v stave krok držať s veľkými dielňami a fabrikami, kdežto tak zvané vzorné hospodárstva nedonášajú taký úžitok, ktorý bol by primeraný k výdavkom, ktoré za potreby sú k vydržaniu druhých gazdovstvi.

Malý hospodár môže dobre využítkovať aj trhové pomery. Plemenie hydu a pestovanie včiel tiež vela sľubuje. Ale hospodárski robotníci len tam majú živnosť poistenú, kde je priemysel vyvinutý. A ponevác o Uherskej krajine nemožno tvrdiť, *preto u nás ani s kolonizáciou nepomôžu malým hospodárom.*

Minister hospodárskej orby len pod nátlakom jednotlivých spoločností a verejnej mienky odhodlal sa ku kolonizácii. Prvý pokus robila vláda za času ministra Ondreja Bethlen, len že zákon jeho o kolonizácii nevedol k výsledku. *Dost ľahko to isté docieli as včulajši minister so svojim návrhom,*

Aj iné štáty robia proby s kolonizáciou, lenže rozumnejšie a na väčšiom priestore. Té nehladia na peňažité obety, kdežto u nás za desať rokov len desať millionov korún chcú použiť k tomu. Síce toto nebude jediná príčina, pre ktorú nepodari sa kolozácia. Minister — dľa plánu — chce použiť jeden alebo aj viac peňažitých ústavov, len že väčšina k veci rozumných politikov pochybuje, že by vec zdarne previedol.

Mímo tohoto vážnejšia otázka je, že či sa podarí zariadené kolonie na vždy udržať? K tomu je zapotreby zákonitá obrana, aby kolonia zachránená bola od dlžoby, a po druhé, zákon musí brániť kolóniu, aby ju pred časom nepodelili na čiastky. Len že naše pomery nedajú nám k tomu garancie. To sa volako nesrovnáva s duchom liberálnych zákonov, a s riaditeľstvom krajiny. Ináč je to v cudzozemsku. Tam vedia, ako treba poistiť budúcnosť kolonie a nešajú ani práce ani peňazi.

Terajši minister hospodárskej orby uzná dôkladnosť kolonizácie; vie že s tým hodne by pomôhol ubiedeným hospodárom, ale obáva sa previesť to tak, ako je vypracované na papieri; ako čo by po predku vedel, že to aj tak nebude mať stály výsledok, a tak aspoň s gazduje peniaze a posmech. F.

Krestania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!

POLITICKÉ CHÝRY.

Vládna krísa.

Stalo sa ináč, než ako to v liberálnych kruhoch očakávali. V piatok boli ovšem audiencie, ale neboli povolani ani gróf Csáky, ani gróf Apponyi, ani Wekerle, ale gróf Julius Andrassy a Hieronymi, potom gróf Štefan Tisza a finančný minister Lukács, po oba dni aj gróf Khuen-Héderváry. Z toho bolo zrejmé, že ani Wekerle, ani gróf Apponyi nie sú tí kráľom vyvolení. V sobotu vyzvaný bol finančný minister Lukács zostaviť nové ministerstvo. Ale Lukács hneď sa aj poďakoval s tým odvodnením, že on nemá tej popularity, aby mohol uviesť poriadok. Apponyisti už vo pred vrčali, keď Lukács bol spomínaný ako možný kandidát, sám Apponyi mal sa osvedčiť, že na prípad povolania Lukácsa v tom okamihu složí predsedníctvo snemovne. Ešte väčšmi bola by sa postavila do opozície proti nemu krajná lavica, zžiastky pre jágerskú voľbu, keď Lukács rozličnými machináciami bol zvíťazil proti Szederkényimu, a zase pre známu jeho «išelskú klausulu» o stálom úzkom spojení hospodárskych záujmov monarchie.

Kto teda príde na čelo novej vlády? Musí to vraj byť taký človek, ktorý prinesie koncesie, každý iný že je nemožný. Nuž koruna že je vraj ochotná povoliť jedno-druhé, ale otázka jazyka pri vojsku že nesmie prísť ani do spomienky. Gróf Apponyi že je nemožný. Dľa novinárskych chýrov kráľ vytýkal mu pri audiencii, že postavením afféry gróf Lad. Szapáryho na denný poriadok prekazil rokovanie o indennite a tým aj utvorenie novej situácie v parlamente. Ináč kandidátov na predsedníctvo v ministerstve dosť; každá frakcia má svojho. Spomínajú sa: gróf Julius Andrassy, Wekerle, gróf Julius Szapáry, Kol. Széll, gróf Štefan Tisza i gróf Khuen-Héderváry. Výber teda veľký.

Situácia je kritická. Najradikálnejším voči opozícii zdá sa byť gróf Štefan Tisza. Tento verejne vyslovil v klube liberálnej strany, že na základe vyrovnania z roku 1867 ani nemožno viac žiadať, ako čo koruna poskytnúť chce. Jestli sa liberálna strana s tým neuspokojí a svoju vôľu v tomto smysle neprevedie, nastane konflikt medzi korunou a národom a katastrofa je nevyhnutná. On že ten konflikt podporovať nebude. — Podobne hovorili v klube, lenže miernejším tónom, gróf Julius Andrassy a Karol Hieronymi. Dnes-zajtra sa jedno-druhé objasní.

Sprisahanie proti kráľovrahom v Srbsku.

Srbsko sa ešte neutišilo od veľkého rozčulenia, ktoré nastalo po ohavnej kráľovražde dňa 11. júna a teraz odhalili také sprisahanie, ktoré opäť do veľkého rozčulenia uvrhlo celú krajinu. Tí dôstojníci srbskej armády totiž, ktorí nemali účasť na kráľovražde, sprisahali sa proti tým officierom, ktorí sa boli svojho času sprisahali proti kráľovi Alexandrovi a zavraždili celú kráľovskú rodinu.

Už v prvých dňoch po vražde došly chýry, že veľká časť srbských officierov odsudzuje tých dôstojníkov, ktorí siahli na život kráľa Alexandra. Ale toto odsudzovanie utíchlo, lebo officieri, ktorí mali účasť na vražde, zostali pri vesle vlády i pod novým kráľom a energicky potre-stali každé prejavenie protivnej mienky. Kráľa Petra však marne prosili, aby kráľovrahov prepustil z armády, alebo aby ich aspoň z Belehradu preložil. O kráľovi Petrovi sa vie, že je voči kráľovrahom malomocným. Čo mu Mašin

a spol. rozkážu, to musí robiť. Ba nedávno mu už aj na oči vyhodili, že má pekný plat, aby teda mlčal. A keď sa kráľ Peter s indignáciou pýtal ministerského predsedu, že či snáď je on povinný mlčať za tú civillistu, Avakumovič mu na to ľahostajne poznamenal: «Tak sa zdá, vaše veličenstvo!»

Rozhorčenie vraždy nezúčastnivších sa officierov len rástlo a to tým viac, že od kráľovraždy cudzozemskí dôstojníci pretrhli s nimi všetky styky. Officieri žiadnej armády nechceli stáť v kollegiálnom pomere s vrahmi. Dôstojníci začali sa aj vyhrážať, že vystúpia z armády. Ani to nepomohlo.

Konečne čestne smýšľajúci dôstojníci odhodlali sa k sprisahaniu. Našli memorandum, v ktorom sa odsudzujú na smrť dôstojníci, ktorí mali účasť na kráľovražde, na ten pád, ak ich nepotrescú a nepreložia z Belehradu. Toto memorandum chceli oddať kráľovi Petrovi, ale ich plán vyšiel na javo prv, ako by boli mohli pred kráľa predstúpiť. Pre toto memorandum zatkli v Niši vyše štyridsať dôstojníkov, ale toto sú nie všetci, lebo ku sprisahancom pripojili sa dôstojníci skoro všetkých vidieckych garnison, tak že týchto dôstojníkov je vyše tisíc, kdežto tých, ktorí mali účasť na kráľovražde, je spolu len sedemdesiat.

Čo bude teraz, ak kráľ Peter potresce veľkú väčšinu dôstojníkov srbskej armády, ktorí sa sprisahali proti sprisahancom? Ak potresce nových sprisahancov, proti sebe pobúri dôstojnícky sbor, keď by ale potrestal tých, ktorí ho vyhlásili za kráľa, tým by niekdajších kráľovrahov podráždil proti sebe, čo by mohlo mať tiež nebezpečné následky. Skutočne tvrdý orech pre kráľa Petra. Ťažko mu potrestať tých, ktorí mu doniesli korunu a ťažko neuznať šľachetnosť snahy tých, ktorí sú mu verní, ale žiadajú potrestanie tých, ktorí svoju prísahu vernosti zrušili a srbskú armádu znevážili pred celým svetom. Rozčulenie, s jakým v Belehrade očakávajú za čo sa kráľ Peter rozhodne, je tedy pochopiteľné.

Materinská dúška.

Umrela matička, umrela deťom,
Úbohé syroty už majú isť svetom;
U ľudí si prosíť za smitku chleba,
Za odev, prístrešie a čoho im treba.

Ťažko, ach ťažko odísť im z tej chatky,
Ale ešte ťažšie odísť od hrobu svojej matky;
V neznámej cudzine blúdiť vždy smädom,
A v ďalekej krajine trpeť i hladom.

Prosily siroty matičku svú v hrobe,
Aby ich prijala radšej ta ku sebe;
Lež zem tá studená v náručí ich matky
Že budú spať sen si úprimný a sladký.

«Alebo sa navráť matka milá z hrobu,
Veď ta už čakáme dosť dlhú tu dobu;
Ó, budeme dobré, budeme poslušné,
Ctiť, teba milovať nad anjelov v nebe!»

Matka ich premilá žialila za dietky,
Avšak dušu obvila v drobnučké si kvietky;
Hrobok svoj pokryla kvietkami si celý,
Siroty plesaly, keď kvietky uzrely.

Poznaly siroty v kvetinách svú matku,
Vzaly si z hrobčeka kvet ten na pamiatku;
Z úcty jej uvily hrob jej vokol-kola,
A nazvaly kvet ten: «Materinská dúška!»

—lily, Sirotinský.

Dochovávajúce oviec.

(Pokračovanie.)

Pre ovcu na zimu dobrá krm je hoc aké seno, ale z tohoto mnoho rázi len jahnencom, ľahotným a dojným ovciam sa ujde. Ostatné dobre zimujú pri slame, sečke, pri kukuričnej byli, pri rozličnom liste stromovom a pri pozostatkoch, ktoré z konských a kravských jaslí posmeťáme. K týmto pridáme burgyne, zemiakov, trochu otrubov, šrótu a ovsu. Práve pri zimnom krmení musíme byť obozretní. Napred vyrátajme koľko asi budeme potrebovať, lebo ináč držanie draho padne. Často to je príčina, že nevidieť úžitku.

Na pánstvach, kde veľké stáda oviec držia, napred robia počty t. j. určujú, že na toľko kusov oviec, ktoré dohromady 1000 kilov vážia, koľko kilov krmie potrebujú, podelia ovce do tried, ako som to už spomenul. Dennú zásobu krmie na toľko častok podelia, koľko rázi krmia. Ovca, ktorá na pašienke ustavične žuje, aj v maštali chce často žrať, len že nemôžeme ustavične chodiť okolo nej, ale dosť keď dostane štyri rázi denne a síce: včas ráno, predpoludním, popoludní a večer. Bedliť musíme aby pokrm nebol sdusený, plesnivý a ináč pokazený, lebo takýto zaspôsobí rozličné choroby. Konečne spomenem, že ovce požadujú čerstvú vodu a soľ, z tejto denne rátaťme na jednu 2—8 grammy.

Ovce tým menej košťujú, čím dlhšie môžu sa pásť vonku. Čez zimu, a keď je počasie nepriaznivé, zdržujú sa v ovčinci alebo v maštali. Aby maštal bola zdravá, a dala dobrý útulok, nech je 3—4 metre vysoká, lebo pod ovce zriedka postielame; štvrt- alebo len polročne vykydávame hnoj, preto musí byť maštal alebo ovčinec vysoký. Aby v zime nebolo v ovčinci ani presám teplo ani veľmi chladno, ale stále 12—15 grádové teplo, musia byť na ňom oblôčky na vetrenie, a v ňom dostatočného miesta pre každú ovcu. Na pr. pre dojnú, alebo barana potrebný je 1—1½ kvadrátny meter; na baranca rátaťme 50—60 kvadrátnych centimetrov. Ponevác hodnota ovce vo vlne leží, hľadme, aby ovčinec čistý bol, lebo vlnu len tak obrátime; ďalej, aby bol suchý a aby bol v ňom čistý vzduch, lebo len tak udržíme zdravie zvierat. Jak daktorá ovca onemocnie, zaraz ju odstráňme. Ani také netrpme medzi ostatnými, ktorým vlna plzne, ktoré sa ustavične škriabu, ktoré svoju alebo inej ovci vlnu hryzú. Takéto nech prezre zverolekár, lebo ak by mali na pr. svrab, tak by sme veľkú škodu utrpeli.

Myslím, každý hospodár vie, čo znamená ovce košarovať a aký má to cieľ? K tomu potrebujeme liesky, ktoré na zemi našej postavíme vždy inde a inde. Ovce čez noc držíme v košiari; ony ale dôležité pohnoja obhradený kus zeme a dajú silu do nej.

Ovcu tak úžitkujeme, že vlnu striháme a predáme; že ju vykrmíme pre mäsiara; že dojíme ju, konečne, že spárením množíme stádo.

Vlna ovci je rozdielna, ale či je ona fajnová alebo hrubá, možno ju vypracovať. Cena závisí od jakosti. Aby sme vlnu dostali, musíme ovce strihať. Hospodár dľa

najlepšieho náhľadu, najprv umyje vlnu na živej ovci, a len potom strihá; alebo ostrihá takú aká je — masťná a zabrýzganá — a len potom umyje; konečne ostrihá a takú zapískanú predá. Hoc ako močíme vlnu, hľadme na to, aby ona skrze vodu neutrpela na jemnosti. Zkäsenosť učí, že na umývanie najlepšia je dažďovnica a potočná voda. Nie sú dobré tak zvané tvrdé vody, lebo nevymyjú dobre špinavú masť a vlákno láme sa od nich.

Jestli masťná vlna ľahko sa púšťa, tak dáme do vody istý, k tomuto potrebný prach, (dostať ho v sklepe) mydlo, sódu (akú potrebujú k prániu) alebo kravský (koňský) moč; a miešatinu túto zohrejeme. Keď vlnu na ovci umývame, dávajme pozor, aby mytie nezaškodilo zvieratu, a takto čakáme s kúpaním na pr. do prostred mája, keď je potok dosť teplý. Vyhľadáme miesto, kde voda neni hlboká, a potom v tichom čase keď vietor neduje okúpame ovce. Domov nezeňme ich po prachu a nenehajme ich na špinavom mieste, aby sa vlna znovu nezapískala. Keď bunda oviec dokonale uschne, ostrihajme ju. Sú ovce, ktoré do roka ráz, a sú také, ktoré dva rázi strihajú. Pri strihaní neslobodno surove zachodiť s kotníkmi ovciami, lebo ľahko potratia porod. Na strihanie vyvolme súcú stajnu, alebo humno, a keď umývané ovce striháme, vyložme zem s doskami, alebo prikryme ju s plachtami a tak umiestnime na ne ľudí, ktorí strihať budú. Radím ovcu pri tejto práci vložiť do klady, kde sa jej nohy sviažu, aby pri strihaní pokojne držala. Aby sa vlna kúpaných oviec nedopískala, postavme blízko striháčov dvoch-troch chlapcov s malými metlami, ktorí potom smetať budú trus oviec. Striháč nesmie dostrihať kožu, lebo zárezy zaplujú muchy červíkami. Nech strihá hladko od koreňa, lebo takto viac vlny dostaneme, so-strihnutá strana má peknú podobu, a nová bunda o rok tiež bude hladkého povrchu. Všetko toto ľahko docielíme so strihacou mašinkou. Práca s ňou chytro ide a je lacná, tak, že strihanie jednej ovci nekoštuje viac od 10—16 halierov. Samá mašinka najviac 2 koruny stojí, a dá sa upotrebiť k strihaniu hoc akého zvierata.

(Dokončenie nasleduje.)

BESEDNICA.

Bájka jedného starého obraza.

Na dome Odvodského bol od predávných čias jeden prastarý obraz. Avšak i na druhých domoch, vo viac mestech a dedinách, bývalo za starej doby viac obrazov, než teraz je. Kde-tu bolo vidieť vykresanú, alebo za tých čias umeleckej farvy vymaľovanú sochu sv. Floriána ležúceho z puňičky na oheň vodu, inde zas anjela strážca, opatrovníka mládeže, niekde zas sv. Jozefa, patróna delníctva, alebo sochu najsv. Trojice.

Na Odvodského dome bola Panna Maria so Synom držiaceho na ramenách. Maľba tohto obrazu bola dost krásne prekonaná, z oču Matky Božskej žiarila sa tá dobrota s rozpynajúcimi rukami malého Ježiška tak, jako by len žehnal.

A u Odvodských bolo veru aj vidieť vždy božské hojné požehnanie mnoho rokov.

Pod obrazom bol nápis tento: «*Svätá Rodičko Božia, oroduj za nás!*» Letopočet pravda nebol už dost patrný k prečítaniu, ale Odvodský istil, že ten obraz je už asi blízko 300 rokov starý.

Od obrazu toho šly okrasy v pravo i v ľavo, a vyčnievali sa až po samí štít dachu.

Obraz ten držal si až do posavád. On tešil kolo neho idúcich ľudí a domácich. Idúce obecnstvo vždy robilo kríž na seba, kedykoľvek len naň pohliadlo.

Odvodský vždy ľutoval nad tým, že nemôhol dať horeť večné svetlo predeň. Bol velice vysoko. Na štít domu nebolo mu možné vždy vychodiť pre výšku.

Konečne ale dom Odvodského bolo treba obnoviť.

Opravu túto ponechal teda na svojho zatka Jurka, poneváž starý svokrik chcel si na jeho staré dni trochu odpočinúť. I hneď dal sa syn tedy do práce toho domu.

Stavbu viedol Jurko. Povolaný staviteľ keď došiel, obzrel si dom a povedal, že treba bude robiť novú strechu a druhé menšie čiastky k tomu, a že dom bude zas ako nový vyzerať.

Toto si práve žiadal zatko starého otca Jurko, ktorému sa už i tak tento dom neľúbil, rád by bol mal dom zariadený celý dľa novej módy.

«A čo s tým štítom?» pýtal sa Odvodský.

«Ten drží sa ešte najlepšie,» odpovedal staviteľ.

Táto odpoveď potešila Odvodského, a keď sa so zatkom rozprával, kládol mu na srdce:

«Daj všetko do poriadku, neľutuj ani nákladu, abys' mal pekný príbytok, žeby ľudia sem tak dochádzali, ako predtým, zakiaľ som ja tu obchodoval.»

«Vynasnažím sa otče môj všetko náriadenie vybaviť tak, ako ste mi naložil,» riekol Jurko.

«Ačkoľvek dobre vieš, záleží mnoho aj na Božom požehnaní,» doložil ešte starček. «Bez neho by sme nič nedokázali. Abys' ale nezabudol, poviem ti ešte aj to, žeby som si žiadal, aby ten obraz Bohorodičky ostal neporušený. Je to pekná práca a bude i novému zariadeniu pre veľkú ozdobu.»

Jurko sa na to zadivil a odpovedal:

«Vydrží-li za ten čas, zakiaľ bude vokol strecha zobratá?»

«Obraz ten má ešte dobrý podklad. Veď i sám staviteľ povedal, že naši predkovia nato pamätovali, aby obraz ten vydržal aj pri opravách. Dotyčne, keďby potrebné bolo, zavoláme maliara, ktorý niečo na ňom obnoví a premaľuje, pridá letopočet opravy, a pamiatka nám zas zostane.»

Jurko kyvnul si len hlavou.

«Tolko rokov tešili sme sa tej tak zvláštnej ochrane Hospodina. Usadili sa vedľa nás židovský kupci, ktorí

chceli vydržať nad nás nepoctivú konkurenciu, aby nás zničili, ale predsa sme ich chybili. I druhé nehody byly, ktoré tiež neuškodili nám v morálnom našom živote. Pravda, že byly sme vytrvanliví, ale i to len s pomocou najvyššieho, bez Božieho požehnanie nebolo by nám nič prospešné bývalo.»

Takúto reč viedol mnoho ráz Odvodský pred zatkom svojim preto, žeby utvrdil všetky jeho možné náhľady. Jurko nebol zlý, poslúchal otca, ale predsa prejavoval mnoho ráz mu iné mienky a od náhľadov otcových sa odhadzoval.

Starý Odvodský nemal čo robiť, navštevoval teda každodenne chrám boží. V chráme sa skrúšene vždy pomodlil, a keď z chrámu vyšiel, robil vždy rád porady so staršími pánmi predstavených obce, ktorých poučoval, ako by lepšie dalo sa u nich konkurenciu udržať nad všeliakých z Galície dojdených židov faktorov, ktorí usilujú sa čím ďalej, tým viac ľud náš do biedy uviesť a sami seba (dojdený zauzleným niekoľko handričiek v batožku uzlov) na povrch obce vyvíšif.

«Za mojích mladých čias to nebolo, aby nám kresťanom boli vrývali sa tak židia do tejto vlasti a nášho odborného života ako teraz,» riekol Odvodský.

Tak keď sa dom obnovoval, vyšiel na ulicu sviatočne oblečený. Medzi tým ale došli jeho súdruhovia starší páni, ktorí volali ho, by pospiechal s nimi.

Odvodský sa ešte ráz podíval na obraz vo štíte a potom pobral sa k súdruhom, s ktorými išiel do kostola.

Za tým Jurko vyšiel tiež z domu a díval sa po nových susedných stavbách a po námestí. Ale ako sa celý svet mení, tak aj v Odvodského bydlíšti nastala veľká zmena. Všetko čo bolo od starých predkov, zmizlo. Súsed na proti mával sv. Cyrilla a Methoda, oba dal zabielif. Slovom všetko, čo bola stará ručná práca a iné vzáctne veci, byly fuč.

Jurkovi sa tiež neľúbil obraz v štíte zarobený a preto rád by sa bol aj tohto pozbavif.

V tom ale volali robotníci na Jurka:

«Máme odraziť predčelie domu, na ktorom nachodí sa obraz Marianský?»

Jurko však neodpovedal. Spravil sa, jako by neočul. Tešil by sa bol, keby to i bez jeho rozkazu boli urobili. Ale robotníci zas na otázku zpátky odpovedali.

«Je pevný, vydrží ešte?»

«Ale môžete zvalif. Dáme tam niečo iného,» volal robotníkom Jurko.

Robotníci dopadli kladiva a už bol obraz na dlážbe.

V tom prichádzal do domu starý Odvodský tak rýchlho, ako čo by mu bolo volačo pošeplo, že by ponáhlal sa domov.

Keď ešte len z ďaleka hodil zrak svoj na dom, zbadal, čo sa stalo. Starý Odvodský hneď taký zronený ostal, že mu nohy až strpli, a tým lepšie dal sa do úteku.

«Kto to rozkázal?» pýtal sa delníkov.

«Pýtali sme sa mladého pána,» vyhovárati sa robotníci.

«A on prisvedčil?»

Prisvedčili a pracovali ďalej.

Odvodský hneď utekal za synom do továrne.

«Synu môj, prečo si mňa tak zarmútil? Čosi zabudol na moje rozkázanie, aby obraz ostal na dome? Nepovedal som ti viac ráz, že sme sa tešili ochrane tej, ktorú sme si tak ctili, a ktorú ešte naši predkovia dali nám ju na dom náš vyobrazil. Nemal si to urobiť?»

Jurko celý zarazený počúval všetky výčitky; myslel si, že časom to prejde.

«Tys' dovolil ten tak ctený a vážený obraz porúchať. Tak si vyplnil moju žiadosť, tak si posluchol to, o čom som ti určite pravil. Tak ďaleko si už prišiel, že sa stidiš i za svoju vieru?»

«Nestidím sa, ale ani nedovolím, aby sa môj dom takým obrazom okrášľoval,» riekol Jurko pyšne.

«Čo si to hovoril? Ty že svoj dom neozdobíš obrazom? Kto sa o všetko staral? Ty? Kto je toho domu pánom? Chceš mňa snád docela z neho odpúdiť? Aby si sa nezmýlil v tomto. Mám ešte do posavád dosť sily, aby svoje meno sprevádzal a obchod ďalej viedol.»

Jurko soznal, že chybil v tom. Stál tam ako oparený.

«Choď si teraz k tým, ktorí posmievali sa ti pre obraz, ktorí ti dali radu, abys' obraz zničil. Ja povediem teraz stavbu sám,» riekol Odvodský.

Odvodský na to povedal staviteľovi, ako má ďalej v práci pokračovať a potom odišiel do kostola a zatým do susedného mesta na dva dni.

Jurka táto reč otcova sa ho tak dojala, že jakonáhle odišiel otec z bytu, on za ten čas posbieral všetky dolámané trosby obrazu a rýchle zavola maliaru, aby obraz ten vyhotovil tak ako bol. Sám pomáhal donášať maliarovi potrebné veci na lešenie, len aby s ním čím skôr hotový bol.

Keď Odvodský sa už navrátil domov, videl na štíte jednu plachtu, ktorou bola zakrytá maľba nového obrazu. Nedalo mu to pokoja, vzal rebrík a išiel to pozrieť, čo to asi môže byť. Jako na lešenie sa dostal, zbadal ruku maliara, ktorý už práve dohotovoval obraz Bohorodičky ešte vo väčšom v kuse, ako predtým. Potom sa pýtal maliara, že kto mu to rozkázal?

«Mladý pán,» odpovedal maliar.

«Tak? Teda vyhotovte obraz ako len môžete najskvostnejšie, neľutujte žiadnej barvy, ktorú by mohol zmiť dážď a zlé počasie, lež usilujte sa, aby práca vaša bola cenou a pochvali zaslúžená tou najhodnejšou. Maliar mu na to odpovedal, že už má také rozkazy od mladého pána.

Odvodský potom išiel ku synovi a mu riekol:

«Milý synu, videl som, že si vinu svoju napravil. Je dobre! Viem zes' vzpomátať sa na slova šľachetného otca a na obraz, ktorý bol vzorom nám tu všetkým občanom, a ktorý i tebe ostane večnou pamiatkou božského požehnanja. Som spokojný a odovzdávam ti zas celý môj majetok pod moc tvoju.»

Zatým Odvodský odobral sa do kostola vrúčne poďakovať za všetko zlé odvrátenie od jeho syna Jurka. Dom okrášľoval potom celú obec s obrazom Blah. P. Marie Bohorodičky Marianskej.

—liny.

CHÝRNIK.

Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovu poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany poľahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môžeme urobiť takým neprávosťiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

Vydavateľstvo novín.

***

Pamiatka kráľovny Alžbety. Dňa 10. septembra bolo päť rokov, čo naša kráľovná Alžbeta pod rukou bezbožného vraha zomrela. V deň smutnej pamiatky rano o 9. hodine v kaplnke svätého Štefana bola za ňu čierna svätá omša, ktorú slúžil dvorný opát a farár Karol Kanter. Na omši prítomní boli všetci dvorní úradníci a zamestnanci pod vedením dvorného maršala gr. Ludvika Apponyiho. — Úradná bohoslužba za dušné spasenie nebohej kráľovny bola predpoludním o 10. hodine v budínskom Matiašovom chráme. Requiem odbavoval kniežaprimas Klaudius Vaszary a prítomní boli členovia vlády a zákododarstva, armády a hlavného mesta.

Púť na Maria Remete. V nedeľu dňa 13. septembra usporiadajú slovenskí katolícki veriaci Jozefovskej farnosti veľký púť na milostné miesto «Maria Remete.» — Pútnikov povedie vel. pán Edvard Sándorfi, katechét a redaktor. Na milostnom mieste bude kázeň slovenská, spievaná sv. omša a litánie. Milodary obetované na ciele pútu venujú sa v prospech «Budapeštianskeho kat. delnického Kruhu». Prosíme našich spoluveriacich o čím valnejšie zúčastnenie sa pútu. Vincent Jonec, spevár.

Záhadný prípad. V Prešporke v dome Maria Teresia-ulica č. 21 našli už porušenú mrtvolu jedného mladého človeka. Mrtvý ležal v posteli, zatrytý po bradu a hlavu mal takrečeno celkom rozstiepenú. Kto je to, ešte s istotou ustáliť nemohli. Policia myslí, že je to robotník Rudolf Tanninger, ktorého manželka ešte minulého týždňa bez stopy zmizla.

Lacnejší cukor. Vo Viedni dňa 5. t. m. znížili cenu cukru. V Prahe je už o 12 halierov lacnejší, v Berlíne o 14 halierov. V Pešťbudíne stane sa to okolo 12. t. m., lebo len vtedý dôjde z fabrik cukor, ktorý bude dľa nového zákona odaný.

Ženský zememerač. Mladá Ruska, Anna Dikanská, složila v Bruseli zkúšku z poľnej geometrie s výtečným prospechom. Je to prvý prípad, že sa ženská venuje tomu povolaniu. Slečna Dikanská pripravuje sa aj na zkúšku z architektúry.

Chýry zo Spiša. V Javoríne dňa 23. augusta posvätil vikár spišskej kapituly Ferdinand Feresek ten nový kostol, ktorý knieža Hohenlohe za štyridsať tisíc korún dal vystaviť. Príležitostnú reč držal Anton Kubaszák, dekan a farár jurgovský. Prítomní boli okrem mníchých ľudí jedennásť kňazov, aj sám knieža, potom podžupan spišský Aladár Raisz a hlavní slúžnovci z Kézmarku a zo Starej Vsi. Po posviacanke bol skvostný obed, pri ktorom knieža v svojom príbitku medzi iným aj to povedal: že zvláštne v terajšom svete je potrebné, aby ľud vo viere bol udržaný. —

Kláštor minoritov v Levoči dostal nového správcu a síce v osobe Benedeka Faiks, ktorý do teraz v Pančove účinkoval. — Do Haligovec už došli obrazy krížovej cesty a pekne ozdobia kostol. Tá krížová cesta sa v zime pri obnovení sv. missie má posvätiť. — V mestách Kézmarek, Béla a Lubica sú jarmaky na rožný statok, ktoré na istý čas zakázané boli, zase dovolené. — V Smolníku po tieto dni tri domy zhoreli. — V Kézmarku nedávno jednu ženu, ktorá si jedného odpoľudňa až do noci v krčme popijávala, tam v krčme porazilo.

Smutnú pamiatku majú po nej tie ubohé siroty, ktorých zanechala. — Na kaevínskom košáre v tieto dni jeden medveď bol na návšteve a štyri ovce roztrhal. — V lubických lesoch sa jeden vlk má zdržovať.

Nešťastie na mori. Na lodi uhorskej námornej spoločnosti, menovanej «Vaskapu», vypuknul požiar. Celý vreh lodi zhorel a 9 námorníkov prišlo o život. Požiar zapríčinilo vybušenie látok, ktoré boli na lodi nakopené. Lod bola v čas požiaru už len na hodinu cesty od burgaského prístavu.

Sviňa sožrala dieťa. V obci Kissody (temeš. st.) gazda Peter Ratoriu odišiel so ženou do kostola a nechali samotnú v koliske svoju trojročnú dcérku. Kým

boli v kostole, dostala sa jedna vykrmená sviňa do izby, prevrhla kolisku a dieťaťu sožrala hlavu aj pravé rameno. Keď rodičia prišli, našli už len hrozne dokaličenú mrtvolu svojho ubehého dieťaťa. Proti rodičom pre neopatrnosť zaviedli vyšetovanie.

Neobyčajné náhlady u maďarského žurnalistu streťáme v 208. čísle «Hazánku» pod názvom «A tót kérédsröl». Hovorí na konci článku, že by už malo prestať večné upodozrievanie, večné ohováranie, večné obviňovanie Slovákov pred verejnou mienkou. V článku vôbec

je mnohodobrých miest — pravda, maďarisačné kopytko ukazuje sa zpod bielej rízy spravdivého Aristida.

Cesta okolo sveta za 53 dní.

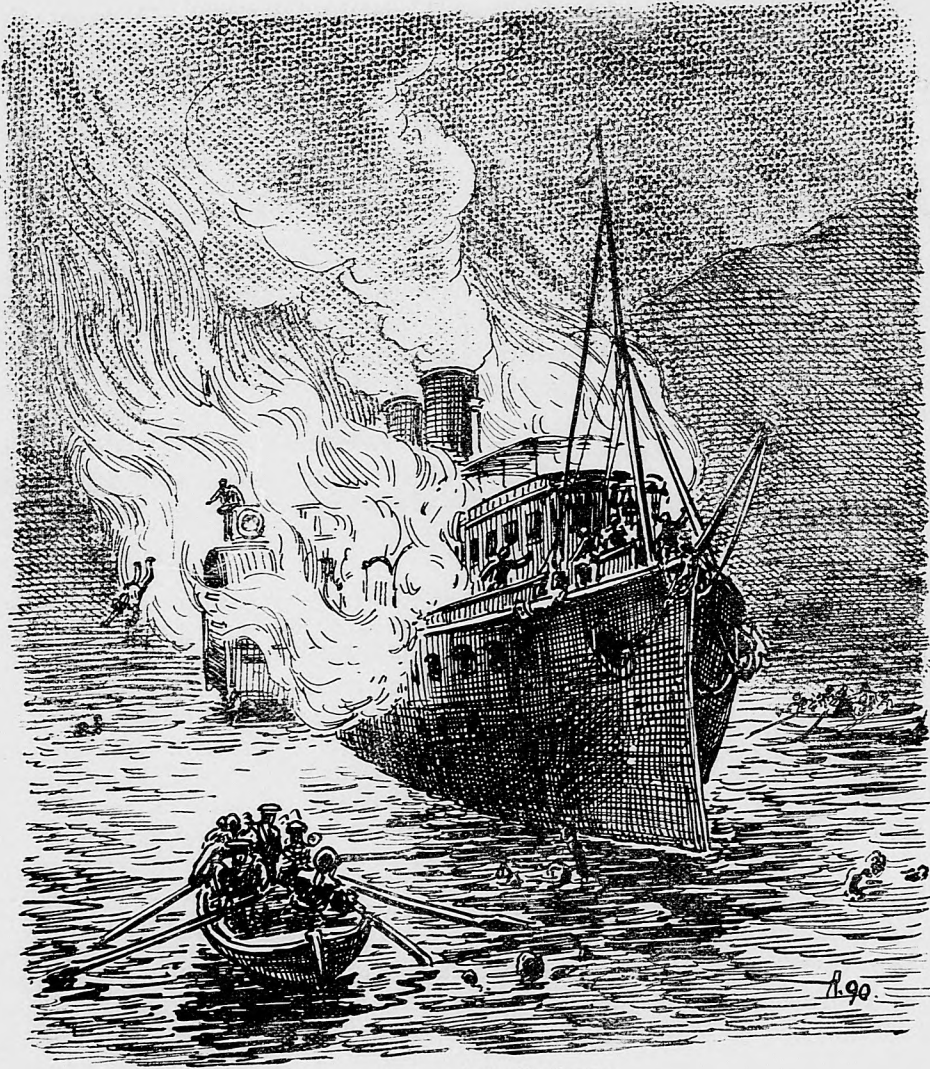
Jeden americký novinár vydal sa 26-ho júna na cestu okolo sveta s tým, že pocestuje okolo sveta tak rýchlo, ako sa len dá. Podarilo sa mu vykonať cestu za tak krátky čas, ako dosiaľ ešte nikomu. Celá cesta mu trvala 54 dní, 9 hodín a 42 minút. Viezol sa len na riadnych vlakoch a lodiach.

Krádež v jednej hviezdárni.

Z Jágru dostala hlavnomestská polícia telegram, že 29. augusta v hviezdárni tamjšieho lyceuma po-

siaľ nevyprávateľný zlodej z piatich hviezdárskych ďalekohľadov vybral 15 čočiek. Škoda je značná, lebo ukradnuté sklá pochádzajú ešte z 18. storočia a tak majú veľkú museálnu hodnotu. Polícia zlodeja stopuje.

Vojenská demonštrácia. Z Triestu oznamujú, že dňa 2. t. m. išlo po ulici asi dvadsať vojakov tamejšieho 97. pešieho pluku, ktorí hlasno spievali robotnícku pieseň a vyvolávali: «Nebudeme slúžiť po 30. septembri!» Poddôstojníka, ktorí ich tíšil a volal ich do kasárne, skoro by boli nabili. Vzdialil sa a prišiel so silnou pachtou, vojakov odzbrojil a pojal do kasárne. Zavedené je prísne vyšetovanie. Vinníci budú ovšem pokutovaní, že boli opití.

Horiaca loď «Vaskapu».

Krádež. Súkromný úradník Štefan Szluha oznámil na policii, že na elektrickej železnici idúcej zo Zugló vykradnul mu ktosi z vačku jednu obálku, v ktorej bolo 90 kusov stokorunových banknot. Peniaze boli jeho strýca kraj. vyslanca Szluhu. Policia zlodēja stopuje.

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa že spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földhitelintézet» v Budapešti, ktorého cieľ a podmienky medzi našimi dnešnými oznamami možno čítať.

Dva mesiace v jednej truhle. Pred dvoma mesiacmi vo Veľkej Kikinde stalo sa, že súkromného tajomníka Alexa Jegdiča oznámili pre klamstvo, defraudáciu a falšovanie. Policia ho kázala zatknúť, ale milého tajomníka chytiť nemohla. Kurrentovali ho po celej krajine, len na byte ho nehladali. A on celý čas strávil doma: schoval sa do jednej veľkej truhly a v tej skrýval sa dva mesiace. Jeden jeho priateľ mu potajomky nosil jiesť. Tieto dni však vec ktosi policii prezradil a Jegdiča zatkli.

Žatva — hlad. Z Vrútok píšu: V Turci sú žatvy v plnom prúde, to jest len by boly, keby bolo čo žať. Po niektorých miestach by úrody ešte len obstály, ale okolo Turca a Váhu obilie všade ostalo nedorastlé, tak na mnohých miestach tohoročné siatiny ani nežnú, pretože veľká povodeň ich tak zanesla hlienom a štrkom, že ani slama sa nedá upotrebiť. Zemiaky už teraz hnijú, tak že výhľady gazdov sú veľmi smutné. Možno sa obávať, že toho roku bude na Horniakoch hlad.

Päťročný otcovrah. V Tornóci (v nitrianskej stol.) jeden päťročný chlapec zastrelil svojho otca. Horár Štefan Polakovič poľoval v chotáre, na poludnie slúžka vyniesla mu von obed. Slúžka doviedla sebou aj päťročného malého Lajka, syna Polakovičovho. Kým horár obedoval, chlapec začal sa hrať s otcovou puškou, ktorá zrazu vypálila a nábitok vrazil horárovi do pľúc. Nešťastného človeka odniesli domov, kde o krátky čas vypustil dušu.

Falšovali srbské peniaze. Z Temešváru oznamujú: Vo Veršeci polícia zatkla jednu zo šesť členov pozostávajúcu peniaze falšujúcu bandu, ktorá falšovala srbské desaťdenárové bankovky a padelané peniaze uvádzala

do obehu na srbskej hranici. Náčelníka bandy Lazara Dobana zatkli práve vtedy, keď si na železnici vymieňal jednu mašinu. Peniaze padelajúcu bandu aj s nástrojmi odviekli do Temešváru.

***

Spoločná púť do Lurdu. Dňa 4. októbra, to jest vo sviatok Svätého Ruženca pohne sa krajinská púť na milostné miesto blahoslavenej Panny Marie, do Lurdu. Duchovný vodca: velebný pán *Ján Simonsics*, farár, *Szoblahó* (Trencsénm.). — Odchodí dňa 25. septembra a naspäť príde dňa 10. októbra. — *Smer cestovania*: Budapest, Fiume — Velence — *Milano*, Genua — Nizza — *Marseille* — Toulouse — *Lourdes* — Tarbes-Cette — *Genoa* — *Milano* — *Pádua* — Velence — Fiume — Budapest. — *Ceny pre vätnikov*: I. trieda 490 korún, II. trieda 370 korún, III. trieda 210 korún s najlepším osem dňovým zaopatrením, III. trieda bez zaopatrenia 190 korún. — Processia zabaví sa po jednom dni na týchto miestach: Milano, Marseille, Genua, Pádua. V Lurde pobudne ale za štyri dni. — S vysvetlením a programom vďačne poslúžia: velebný pán *Ján Simonsics*, farár, *Szoblahó* (Trencsénm.) a pán *Ján Beszedits*. Budapest, VIII., Práter-u. 65. I., 16.

Istý nábožný dobrodinca oznámil sporiadateľstva, že ku cestovným trovám 20—25 chudobnejších pútnikov je náklonný prispieť s 20—20 korunami. Následkom toho všetci tí, ktorí prihlásia sa do 15-ho septembra, s III-tým triedovým stravovaním 190 korún, bez stravovania ale len 170 korún platia, jestli ich farár zašle o nich svedectvo chudoby na hlavného poriadateľa.

Oznam.

Náš vremlilovaný velebný pán páter *Zaosek*, jaakožto veľký dobrodinca chudoby, svoje diela «**Tridsaťročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sriadenia nového kostola Lutíšského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincoch chudoby, aby skrz zaopatrienie týchto poučno-zábavných knižočíek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdce a chudobu miluje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v našom milom «*Kreštane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo*».

Láskavé prihlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincoch sa modliť budem.

V Lutísiach, dňa 31. aug. 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár.

Kreštania kupujte len u kreštanov!

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **Géza-uteza 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú ako veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ľarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ustav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dáju vysvetlenie.

Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boli korunované čím skorej úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím väčšie rozšírenie «Kreššana»! Chceš-li, ľudu môj pokračovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré sú na obranu tvoju písané.

S týmto teda upozorňujeme ct. čitateľov, aby jeden každý pousiloval sa čo v najkračšom čase predplatok svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis zastaviť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«Kreštan» kiadóhivatala
Budapest, VIII., József-körút 35.

Dorábanie hnoja.

Nakoľko je hnoj hlavným činiteľom v gazdovstve, natoľko nedbá oň náš gazda. Ťarchou mu je vykydať ho z maštale, ba často jeduje sa čelaď i gazda na hovädo, že toľko ľajní, a nechá hovädo i týždeň v hnoji stáť, že je hnojom oblepené ani dajaký slamený úl, alebo chlievec. Nemá času, chudák, na očistenie statku ale zato dost času má až do 10. večer v krčme sedieť.

Pozrime, v akom položení nachádza sa tento dôležitý činiteľ v gazdovstve na dedinách. Zriedka v ktorej vidíš hnoj prikrytý. To otcovia naši neznali a žili, teda ani my nemusíme. Radšej si za to kúpim deci, čo by mal ešte na prikrytie hnoja dať. Tak hovoria. Z každého dvora vyteká hnojníca celým potokom preč, do vody. Na hnoj páli slnce, leje sa dážď, jedno ho suší a umožňuje, aby ammoniak, dusík, z hnoja utekal do povetria, dážď vypláka ho a odberá dusík vodou, hnojnicou, a hnoj, kým príjde na rolu, je ako vyžmíkaný citrón, len samé pazderie, — a potom gazda chce, aby mu dal hojnú úrodu a trval tri roky. A žaluje sa, že i pohnojil rolu a nič sa nechce urodíť. Pravdu má, lebo čo vyviezol, to nebol hnoj, ale hotové pazderie slncom vysušené a dáždom vyplákané. Výživné látky, teda masť z mäsa, vzal dážď a slnce.

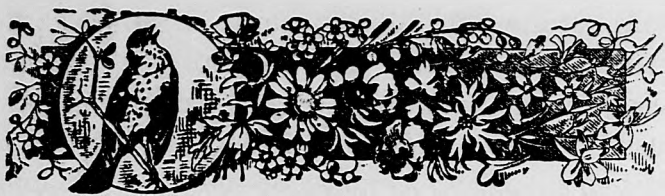
Rátajme si troška, koľká to ztrata. Maštálny hnoj má najviac ammoniak (dusík v podobe ammoniak) a síce 4.2 kg. a potom 5.1 kg. drasla

(káli). Jedno kilo dusíku stojí od 90 kr. až do 1.10 kr., drasla stojí kg. 36—60 kr. Teraz pri veľkej teplote ammoniak (čpavok) premieňa sa v dusík, a to vo veľkom množstve, najmä keď je hnoj neutlačený, a uteká do povetria. Na hnoj páli slnce, každý deň cítiť smrad z hnoja, lebo následkom tepla ammoniak premieňa sa v dusík (nitrogén), ktorý nemá čo priviazať, ide do povetria. A tu keď čo len jedno kilo ide do povetria, denná ztrata je 90 kr. Hnoj leží viac mesiacov na slnci, teda každý deň je hotová ztrata. Táto ztrata je v zime menšia. Teda za 6 mesiacov tú najmenšiu škodu z nezakrytého hnoja, rátajúc len 30 kr. denne, na jeden mesiac = 9 zl., za 6 mesiacov 54 zl. Toto je len, čo slnce zapríčiňuje. Pravda, že hnoj chytřejšie hnije, áno, ale nám to netreba, keď my len na jar a na jaseň vyvážeme hnoj, nám treba, aby pomaly hnil, aby, dokým neprisiel na zem, nebol celkom prehnitý, ale len zpolovice.

Teraz poďme ku dážďu, akú ten škodu robí; a to nám ukáže hnojníca (hnojovka), ktorá nasledujúce látky v sebe obsahuje. Dľa Wolfa: 1000 funtov alebo holbí hnojnice obsahuje v sebe: 1.5 funta dusíku (nitrogén), 0.1 funta fosforu, 4.9 funtov káli (drasla); funt dusíku rátajúc 36 kr., fosforu 6 kr., drasla 12 kr., teda 1000 holbí hnojnice hodno je 1 zl. 14 kr. Kolkoráz ale pláče dážď hnoj, vezmime, že len 1000 holbí hnojnice odtečie, tu je škoda 1 zl. 14 kr. A prší-li týždeň, každý deň 1.14 škody, je 7.88 kr. za týždeň.

Poďme ďalej. Moč jedného hoväda, dľa Heideny, profesora orby, v zime obnáša, keď hovädo váži 10 metrických centov, 8—9 litrov, v lete ale do 12—13. Ponevác v moči je najviac dusíku (nitrogén) a drasla, urobí to v peniazoch za mesiac: nitrogén 1.50, káli 45 kr. a fosfor 2¹/₂. Moč jednej kravy hoden je ročite 15 zl., t. j. zatiaľ čo museli by sme kúpiť strojeného hnoja, jestli chceli by sme nahradíť ztratu moča. Ponevác dusík z moča následkom kysnutia ztratí sa a zostane len fosfor a draslo, teda cena ročného moča je 6 zl. od jednej kravy. Nuž a tento moč, keď vyteká preč zo stajne, alebo z hnoja hnojovka, následkom toho, že gazda nemá hnoj prikrytý alebo v stajni jamu na moč vycementovanú, každý rok tratí omnoho viac na vzácnosti hnoja, ako čoby ho to celé prikrytie stálo.

Z «Náuky o Hospodárstve».

DOPISY.

Žuk (nitrianska st.)

Prevelebný Pán Redaktor!

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Ráďte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresfane».

S radosťou nám srdce plesá nad našim podnikom, ktorý založili sme si pomocou občanov v základných účastiach, je to podnik «Potravný Spolok». Jeho účinné účinkovanie započalo sa tohto roku v januári. Na našom okolí šíri sa dosť chvalitebne. Za údov tomuto nášmu pokladu prihlásajú sa aj z vidieku. V našej obci máme ale dvoch židov: jeden je obchodník (sklepár) a druhý je šenkár (lepšie sa to ale tak vyníma, keď povieme, že otrovník ľudí), lebo všetkého zla zapríčinenia pochádza len od neho z tej smradľavej komory, ktorá — keď kresťania majú nejaký ten tvrdo zarobený groš — prifahuje ich k sebe so svojím smradom a divinov tak, že konečne keď sa ho dobre už navoňajú, vyrúfa sa z nej, ako dynamit a príjdu domov, robia potom tu najväčšiu sodomu a nepravosti v domácnosti svojej rodiny. Veru je to dosť smutná vec u našich nižšej triedy kresťanov, že nemôžu toho nahliadnuť, aké vlastnosti má pri sebe ten človek a čoho sa dočká, ktorý je pijanstvu oddaný. Veď už snáď hnusnejšieho nieto u človeka, ako keď sa ozerie, tak, že sa stane ako — neprirovnávajúc — to nerozumné hoviadko, ktoré od stravy a vody ďalej po ničom inšom netuži.

Ale úfame si, že tá zlá obyčaj nášho ľudu ztratí sa v krátkom čase, lebo sa nám tak pozdáva, že ožívať už začína; pravda u nás sme ešte velice ďaleho od toho, lež predsa sme už viac napred, ako ešte kde inde. Ku príkladu v nitrianskej stolici v okolí skalickom najšť možno všade svoj a svoj kresťanský podnik. Avšak u nás by to mohlo tiež ešte tým lepšie ísť. Lenže tu je tá chyba, že pre nešťastný šovinismus a liberalizmus nemôžeme dostať takých ľudí, aký sú tam zaujatí za spolky potravne.

Ako počúvame od tamejších bratov, budú si už aj odborné kruhy zakladať. Nám však tiež by možné bolo, len keby sme mali tých ľudí k tomu, ktorí by zaujali miesta za naše ciele.

Minulý mesiac dostali sme už aj licenciú.

Keď spolok náš sa začal, bolo dosť vresku, šteku a hrozby od židov. Ale všetko darmo. Nastalo večné ticho. Dnes je už u nás tak, že židkom dostane sa dakedy aj odpočinuť. Ovšem je už čas!

Teraz, jakožto my členovia spolku nášho, prajeme zakladateľom a výborníkom úplného zdravia, žeby mohli

naďalej ešte tým lepšie horlivejšími sa stať za podstatu nášho spolku a pritom i pôvodu.

Som s úplnou úctou oddaný váš brat v národe! Privolávam ešte raz Boh nás poteš!
Rolník.

***

Tatry.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Velactený Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráďte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresfane».

Tisíc metrov vysoký kostol, lepšej tak vysoko v Tatrách vystavený je kostolík javorinský, ktorého posvätenie v «Kresfane» už bolo oznámené, ale pre pohreb sv. Otca na čas prenechané, len teraz 24-ho augusta s najväčšou slávnosťou sa odbavilo.

Kostol ten z kniežatskej štedrosti patróna i zeme pána *Hohenlohe* opravdive v kniežackej pompe od fundamentu na novo vystavený, a tak tiež vnútorne, od kalicha až po organ na chóre, a zvony i hodiny na väži ozdobený bol, v prítomnosti samého kniežaťa a schvalne k tej slávnosti povolaných hostí, medzi ktorými bola zastúpená stolica, okres kežmarský, okres staroveský, mesto Szepesbela, skrz osv. p. praláta a kapitulského gen. vikára Ferdinanda *Fertsek*, pri assistencii kniazstva patronátskeho, dištruktualného nedeckého, tiež z Belej a p. prepošta kežmarskeho, vysvätený a verejnej službe božej oddaný.

Prvá sv. omša bola pod infulou, pod ktorou kázeň príležitostnú mal miestny duchovný.

Krásny štvorhlasový spev pod vedením pána farára z Hornieho-Lapoša nás prekvapil.

Kostolná slávnosť bola opravdivá Bohoslužba.

Pri kniežatskom stole reč Jeho Jasnosti bola tiež kniežatská, ktorá sa i zrovnávala s nápisom vo vysvätenom chráme zo žalmu 148-ho vzatým. V chráme je po latinský, tu ale po slovenský znejú: *Chváľte Pána ... vrchy i všetky pahrbky; ovocné stromy i všetky cedry; zvierata i všetko bydlie; plazy i okrydlené vtáčstvo; kráľovia zeme i všetky národy; kniežata i všetci sudcovia zemskéj.*

Na reč tú kniežatskú, v ktorej jemný cit ku vlasti našej sa ozýval a ktorá bola skončená slovami *éljen a király* (nech žije kráľ), osv. pán pralát krásne reflektoval.

Vracajúc sa z Javoriny, šiel som popri trikolorami ozdobených bránach a pritom vidiac radosť, a nadšenosť ľudu, s ním spolu som cítil, že som bol na opravdivej službe božej a na opravdivej kniežackej prevedenej a vydarenej slávnosti.

Knieža Hohenlohe je veľkodušný i ku cti božej.

Tak by sa ľahšej riešila i otázka sociálna.

Boh s nami!

Zakuknuť.

Poľnohospodárske museum, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.

Prosba.

Prestavanie a zariadenie dvoch škôl v sídelnom dome školských bratov pôsobí najväčšiu a najťažšiu starosť mojích chudobných veriacich. Dobre vediac, s jak veľkou radosťou prijali čitateľa veľacteného katolíckeho obecnstva tú zvesť, že sídelné miesto uhorských školských bratov sem bolo osadané, z ktorého pre katolíckeho školy našej drahej vlasti statní učitelia budú rozposielaní toto povedomie dá mne úfať, že veľactené katolíckeho obecnstvo v uskutočnení tohto plánu, menovite v prestavovaní a zariadení tých hore pomenovaných škôl svojimi láskavými milodarmi bude mňa napomáhať. Preto na hlbšou úctou spojenou prosbou obraciam sa na veľactené katolíckeho obecnstvo čitateľov, aby boli tak láskaví svojimi milodarmi prispieť k prevedeniu tohto šľachetného cieľu. Aj tú najmenšiu obeť s povďačnosťou prijímam. Prijatie milodarov v novinách budem kvitovať. Milodary prosím zaslať na meno nižepodpísaného. *Ján Boll, farár.*

Milodary ráčte na veľactenú Redakciu «Kreštana» zaslať.

Odkazy redakcie.

Do pozornosti **všetkým**: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

Ročník v Ž. Tešíme sa tomu novému podniku. Odpíše Vám. Veru zavdáte hneď zlomkrk všetkým, keď tak urobíte. Teda len vopred zdravým a čistým rozumom. Budeme sa dozvedať.

P. St., kostolník. Sväto-Antonské kalendáre vel. pána E. Sándorfiho, redaktora «Posla Sv. Antona» už budú nezadlho hotové. Len nasbierajte čím väčší počet odberateľov. Oznamy sa ešte prijmu.

Št. Br., v Z. U. Podobne. Prijmite vrelý rodácky pozdrav!

J. Mečiar. Adressujte takto: Vel. p. Richard Osvald, správca fary a redaktor, Lenge, ostatnia pošta Bélabánya (Hontm.) Druhé: Budapest, VIII., József-körút 49.

Členom Kat. čit. Spolku, v P. H. To je už stará história o tom prenasledovaní našich. Nielen od vás dostala sa nám taká zvesť, ale už z mnohých miest. Bračekovci, len nepoddávajte sa, bo keď aj musíme čo-to pretrpeť nevinne: predsa verte v tom, že aj na tých havkáčov príjde mráz kedysi. Srdečný pozdrav!

Robotník v Pr. Braček len pokračujte. Však to len pre Vás bude. Vy tam máte vlohy, ktoré uznať musíte. Zdravstvujte!

Starostlivý rodič. 2753. To nenie dosť na tom, keď mu Vy len dáte chleba s maslom, ale treba mu dať aj duševného pokrmu. A síce: dajte mu dobrú knižočku, ktorá upúta chlapca. Odporúčame Vám: Povesti od Dobšinského, spisy E. Timku, taktiež i Hoffmannove, ktoré pekne píšú o tom — jako to naši remeselníci hovoria — že «remeslo a kupectvo má zlaté dno», čím vzbudí sa v

ňom tým väčšia potom zaujatosť o priemysel a obchod. Uvidíte jak chuť dostane k čítaniu. Kde škola nebola vstave mu to vykonať, čo mala, teda musíte sa vy o to celou silou postarať, aby ste mu to vašou prisnosťou doplniť mohli. Knižky tieto môžete mu objednať a Jozefa Gašparika v Turč. Sv. Martine, alebo u Karola Salvu v Lipt. Ružomberku.

Z Turzovky. Nepodpisali ste si meno.

Pät' dní roku 1900 v Ríme.

Zaiste nič milejšieho nemôže byť nábožným pútnikom, putovavším minulého leta do Rímu, než knižočka táto. Tu najdu opísané, čo všetko radostného zkusili a utešenými obrazmi znázornené, čo tam znamenitého videli; každý teda, kto chce sa milo rozpomenúť na svoje putovanie do Rímu, nech zaraz obstará si túto peknú knižočku. Dostať u Fr. Richarda Osvalda, správca fary na Teplej (Lenge, o. p. Bélabánya, Hont m.) Cena 4 korún s poštou 45 halierov, 50 výt. 18 kor.

Ponižená prosba ku ct. Obecnstvu!

S poniženostou sa utiekame ku milosrdenstvu ct. Obecnstva, by boli láskaví nás svojimi milodarmi podporovať. My totižto by sme radi do nášeho kostolika jeden Organ dať postaviť, ale Bohužiaľ slabé sú k tomu sily naše. Pre tú príčinu sa utiekame ku milosrdenstvu dobrých ľudí, prosiac, by v mene Božom obetované milodarky svoje na nízudanú adresu ráčili odoslať. Nech im to Pán Boh stonásobne vynahradí. Z hlbokou úctou zostávame v Murány-Hutte (gömörská st.) 1903. 29-ho aug. V mene cirkevníkov *Pavel Pavlovský, učiteľ.*

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť tuto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Život sv. Alfonza Rodrigueza S. J. Vydáva «Posol božského Srdca» v Trnave (Nagyszombat). Cena 30 hal.

Malé Hodinky k úcte najsvätejš. Srdca Ježišovho. Vydáva Redakcia «Posla božsk. Srdca Ježišovho» III-tie vydanie, v Trnave (Nagyszombat), cena 4 haliere.

Chlieb Svätého Antona alebo dva obrázky z pobožného života, zfotoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «Posol Svätého Antona» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «Posla Sv. Antona» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezabudnite si ju čím skorej kúpiť. Píšte pre ňu na adresu: «Posol Sv. Antona», Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

K čomu vede opilstvo? Smutná, ale pravdivá udalosť zo života ľudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku

prekážaniu opilstva nieto lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá výtiskov, a použijú ju k rozdávaníu zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto prepitného. Dostať ju u tejto adressy: «*Posol Svätého Antona*» Budapešt, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižočku zdarma.

Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska. Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v prospech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Beszterez (Trencsénm.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. Ludovít Gáspár, r. k. farár, Dlhépole (Trencsénm.).

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapešt, VIII. Szentkirályi-u. 28.

Jadro nábožných výlevov. Kniha modlitebná pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 1 kor. 49 hal., viaz. v koži s mramorezom 2 kor. 40 hal., v koži so zlatorezom 2 kor. 60 hal., a chagr. so zlatorezom a spínkov 3 kor. 20 halierov.

«**Posol božsk. Srdca Ježišovho**» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XV. číslo 7—8. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj *Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Sv. Izidor čo príklad sedliakov, dľa Jána Petra Toussaint, podáva dr. Jozef N. Janda, farár Černianský a professor. K dostaniu v tlačiarňi u Juliusa Zhorella vo Veľkých Topolčanoch.

Dennica. Ročník VI. Číslo 7. Vychádza raz za mesiac. Rediguje Terezia Vansová na Pile, o. p. (Tiszolcz). Predplatná cena na celý rok 2 koruny. Dennica je ženský časopis pre poučenie a zábavu.

Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospodárske i opakovacie školy. Sostavil Ernest Lovecký, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. Vojtecha v Trnave (čo podielovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obrázkami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ľudovým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ač-

koľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o takzvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlivo pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne zaostalí, odporúčame čo najvрейšie túto dobrú knižočku priateľom ľudu do pozornosti.

Mravná čítanka pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal A. Bažik. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

Dedinský hasič tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zníženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*» Budapešt, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej. Spísal Jozef Haverla, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil Jozef Buchta, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knihtačiarňi Juliusa Zhorellu vo Veľkých Topolčanoch.

Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šľachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «*Budapešťanský katolícky delnícky kruh*». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedeľkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knihovňu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej šľachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nížeudanú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacimi sa v biednom postavení bez práce, a chcel by daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapešt, VIII., Tavaszmező-u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Bpest, VIII., Práter-utca 33.

Do 500 zl. mesačne

(a to len ako extra zárobok) môže každý ľahko, statočne a bez všetkých útrat zarobiť. Pošlite a to hneď Vašu adresu pod S. K. 163 na

Kanceláriu oznamov Steinhausen

Karlsruhe (Baden) Amalienstrasse.

Peniaze „mnoho“ peňazí!

mesačne môže **1000 K** každý bez zvláštných vedomostí a bez výloh snadno a poctivo zahľadať. Jestli zašlete hneď svoju adresu pod zn. «E. 806.» anoncn. oddeleniu

«Merkuru», Mannheim, Merrfeldstrasse (Badensko).

Lacné české perie.

5 kilo nové tmavé driapané 9 kor. 60 fill., lepšie 12 kor. Biele mäkké, jak páper 18 kor. — 24 kor. Biele ako snah mäkké ak páper, driapané 30 kor. — 36 kor. Rozposielanie s dobierkou franco zamene- nie a nazpät prijatie je pod tou výnimkou dovolené jestli sa na poštové útraty vynahrada. **Benedikt Sachsel, Lobes 135** (pošta Pilsen Čechy.)

HÜBNER PÁDUJ SZENT ANTELL BALZSAMA

Do úctivej pozor-

nosti odporúčam bal sam Svätého Antona Paduanského. Nezčíslele mnoho listov podakovania, potvrdzujú to, že ctitelia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neduhom žalúdka, nec uti k jedeniu, chudobe krve, hlavybôľu, lámkam a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

K dostaniu výlučné u

Jozefa Hübner,

lekárne «Červeného kríža», Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

Najlepšie

Koše

dodáva známa firma

JOSEF MECERA

v Čelakovicích (Čechy).

Všetky slovenské knihy

dostať u **J. Gašparika** knihkupca v Turčianskom Sv. Martine (Turócz-Szent-Márton). Soznam knih pošle sa každému zdarma.

Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kříž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a rosveseluje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpaníu, astmatických neduhoch a beznivosťi, hučaniu v ušach, migrenu, klopaníu srdca, boľasti hlavy a zubov po-

Nietajni prostriedok

hlavných nemocíach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrosti posteľe, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemocíach nervov, influenze, žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčoch, proti všeobecnej slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby boly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštnym spôsobom upozorňujeme ctené obecenstvo, že môj apparát nemá sa držať za apparát Voltu, ktorý na základe svojej neúčinnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto môj dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštnym spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím môj apparát upotrebiť.

Malý apparát stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký apparát 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

ALBERT MÜLLER

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

!Veľký krach!

V New-Yorku a v Londíne nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nüt-nos vydela sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som splnomocnený, splnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

- 6 kusov veľmi fajnové stolové nože s opravdivou anglickou klingou,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra vydučky,
- 6 kusov amerického patentirovaného striebra jedáci: ližice,
- 12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
- 1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
- 6 kusov Anglická Viktoria spodnie táčce,
- 2 kusy imponantné stolové svietniky,
- 1 kus rajnové cukrové sitko,

42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zl. koštovali a včel len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentirované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento

neni kamstvo

zavazujem sa bar komu, komu sa náradie nepáči peniaze spatky dať. Nech nikto nezamešká túto pohodlnú príležitosť použiť žebý si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral,

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'alej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B. Telefón 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v postaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydiacu ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce uznajúcich listov:

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár barón Bánffy jeho exell. S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. Kalocsa, Ján Majorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošl'ú. S. Keresztes hlavný slúžny. Bozovič, Kr.-Sörénska st.

ASTMA pľúcový katár krvácanie pľúc pľúcová nemoc a žalúdokových nemocí

trpiaci nech prečítajú a nech si rozvážia tieto ohlasy, ktoré o uzdraveniach znejú. Každodenne dochádzajúcich listov je tu len máličkosť, ktoré sú bez všetkého pomerkovania na jav donesené, pretože je to presvedčené, že trpiace obecnstvo je vstave samo súdiť podľa tu prednesených zpráv. Výtah listov v malom premenení štýlu, znejú od slova. Vynechané sú všetky tie výkazy, ktoré o vďaka znejú, tak práve sú vynechané i všetky tie výkazy, ktoré kritizujú a posudzujú všetky predošlé liečenia. Originálne dopisy sú k obzreniu, a prosíme aby sa čím vo väčších kruhoch o týchto známost rozšírila. **Úradne sa toto už stalo.** Od odstúpenia pravdy, bár aj sprevádzajúcimi slovami, ktoré sa vzťahujú pri liečení dosiahnutého výsledku sa nemôže dovoliť, ba aj sú ostre trestané. Aby sme aj nezbehlým podľa našej možnosti po ruke boli, prv nežli by choroba už nastala, a aby pri najmenšom predznaku poznali, aby pomoc zavčas hľadali s týmto opíšeme v najviac pádoch pridané

Predznaky: Kašľania, často nútenia k dáveniu. — Vypľuvania šľajmu. — Klania v prsoch a v chrbtovej kosti. — Tlačenia v pleciach. — Nočné potenia. — Riadne studené ruky a nohy. — Ťažké dýchanie. — Dýchania neskoršie čujúce pískanie a hranie spre-vádza. — Pluvanie krvi, často neporiadne účinkovanie srdca spojené s veľkou bojzivosťou, nespánivosť, mrcha trávenie.

V záujme liečenia je potrebné riadne opísanie živobytia, pomenovanie, zaobranie, či sa nohy studené a adres:

Kur-Institut „Spiro spero“, Dresden-Niederlössnitz, Schulstrasse 81h.

25 ročný katár.

V 18. roku som ochorel, lebo v rozpálenosti som vodu pil. Mocný kašeľ som mal, a keď som stúpala, ťažko som vedel dýchať. Po jednom roku som ztratil, t. j. po roku ma opustilo, ale neskoršie som chorobu túto zpátky dostal, najviac som trpel vo veľkej horúčosti, v jaseňi a v špatnom čase Stav tento vždy väčší bol, tak že som myslel, že sa zadusím. Doktori tí len uľavili ťažkosti moje, ustavičný kašeľ natoľko ma sos abíl, že som len sedieť mohol, v poslednom čase ale od všetkých boľastí som len sedieť mohol, v poslednom o toto obyčajne 4—5 dni trvalo, odpočinku so n nikdy nemal. Doktori mi povedali že mojej nemoci neni pomoc len uľavenie. Posledný doktor mi povedal, že mám katár, naposledy ale keď už celkom slabý a chudý som, lež aj život som zunoval, čítal som o liečacom ústave «Spiro spero», ku ktorému som sa aj obrátil o pomoc. Zprvoti sa mi zdalo, že horšie sa cítim, no ale o 3 týždne som sa lepšie cítil, od tohto času veľmi friško som sa liečil a aj posteľ som zanechal a chvala Bohu aj zamestnanie som zaujal, ktoré som pre nemoc opustil musel, a aj dneská som tu bez toho, žeby z nemoci aj najmenej badal. Za povinnosť si držím vďaka odaf za mne danú radu a lieky a hotový som ústav «Spiro spero» aj bárkomu odporúčať, kto v nemoci takejto trpí.

S úctou

Anton Deisl, Steyr (Hornia Austrla), Duckertstr. 17.

Astma pľúcový katár.

Dľa najlepšieho mojeho vedomia dávam na javo pochádzania a lečenia mojej nemoci. Bez všetkých predznakov, jedno ráno som zbadal v hrdle chrechlajúce a pískajúce hlas. Proboval som vykašťať ale bolo darobné a pritom ma aj zadúšalo, záduch väčšej a väčšej miere nastával, pri najmenšom násilení som sa strašne potil, čo veľ i zlé následky malo. Kašľanie ma tak strašne napádalo, že som nie zrietka bez seba ostal.

Samo sebou sa rozumie, že v takomto položení som ani pracovať ani ležať nemohol, bol som prinútení celý deň a noc sediaci stráviť.

Pri najmenšom pohnutí ma strašne zadúšalo. Bol by som rád býval, keby čím skôr koniec bolo somnou. Bol som napolutovania. Hľadal som pomoc v časopisoch, kde som aj našiel takzvaní **astmový prach**, ktorí mi aspoň polachčiel ale o vykurovanie ani reči nebolo. Asi za dva roky som upotrebil za 70 mariek.

V tom čase mi odporučali liečujúci ústav „Spiro Spero“ a som sa odhodlal že ešte aj toto oprobujem. Už po prvých nariadeniach čo som obdržal, povzbudilo vo mne smelosť a úfania. A toto poslednie liečenie bolo najlepšie. Všetké nariadenia som usilovne z energiou previedol, a musím povedať že po Bohu len ím ďakovať môžem za moje uzdravenie. Usilovať sa budem pri každej príležitosti jejich liečenie odporúčať. Zostávam s úplnou úctou a vďakou

Franc Xaver Wagner, Haunstetten (Bavorsko).

Za opravdivosť rukopisu Haunstetten (Bavorsko).

(P.)

E. Hüber, mešťanosta.

Pľúcny katár.

Pred dvoma rokmy som ochorela na pľúcnu nemoc. Prv nežli by som bola lekársku pomoc hľadala, som za čas odľahovala. Vše iaké

lieky som užívala, ale bez všetkého výsledku a takto som sa celkom uspokojila s mojou nemocou a trpela som do februara tohoto roku až som z nenazdania čítala o liečacom ústave „Spiro spero“ a som sa listovne obrátila na ústav tento, odkiaľ som o tri dni dostala liečujúce nariadenia. Dľa nariadenia som sa hneď začala opatrovať a o pár týždňov som už o polachčenie so dňa na deň vo väčšom stupni cítila. Moje úplne vyličenie môžem ďakovať jedine liečujúcemu. Ústavu „Spiro spero“, tento ústav môžem každému trpiacemu odporúčať, pričom sa aj liečujúce výdavky veľmi ľavne

Emma Kratzer, strojníkova žena.
Ingolstadt, Münzbergstrasse 7.

Pľúcna nemoc, krvácanie pľúc.

Skrz presilenie v robote som ochorel v roku 1899. na pľúcnu nemoc, s ktorej som sa vyličil na čas zakiaľ som lekársku pomoc upotrebil.

Nevedel som, že takáto vnútornajšia nemoc potrebuje nepre-stajnú opateru. V roku 1901. som znovu dostal pľúcny katár, pričom ma mnoho rázy krv zaliala a tak som oslábol, že som bol prinútení do posteľi lahnúť. Príčina mojej nemoci bola zas presilenie v robote a mrcha povetrie atď.

Až som sa v novinách dočítal o liečujúcom ústave „Spiro spero“ Niederlössnitz pri Drezde, a dľa zadržania udaní nariadeniach sa mi podarilo moju nemoc celkom odstrániť a úfam že sa mi ani viac nenavrátí, opakujúcu moju vďaku zostávam s úctou

Ján Buxbaum.

Haselbach pri Stockerau Dol.-Austria.

Za opravdivosť ručí obecné predstavenstvo.

Kronberger, obecný predstavený.

Žalúdoková a črevová choroba.

Pre tento zázračný výsledok som povďačný ústavu «Spiro spero», ktorý mňa vyličil. Za 18 rokov som trpel na mrcha trávenie a na slabosť žalúdka. Vždy som bol nadutý a riadnu stolicu som mal z upotrebovania liekov. Ani spať som nemohol, a v nohách som cítil trpnutia, pre ktoré som sa ani len pohnúť nemohol. Viac ráz som závrat mal. Ruky a nohy som viac ráz studené mal. Počas mojej choroby som nesmel ces'o a cušpajz užívať, čo ma skoro do zúfania donieslo. Od mnohých lekárov som sa dal liečiť, bez toho aby bol nejaký výsledok dosiahol. Vtedy ma upozornili v časopisoch zjavenom «Spiro spero», a ja som sa aj rýchle odhodlal jeho liečeniu, ktorý aj za krátky čas dokazal jeho cieľ v úplnom upotrebenia liečenia tak, že sa mi prinavrátila chuť do jedenia, a stolicu som mal vždy a vždy riadnejšiu, spánok som mal riadny. A neskoršie som strávil všetky jedla a o 4 mesiace som bol úplne zdraví. Toto môžem podakovať ien ústavu «Spiro spero» že 70 ročnom mojom veku od dlho ročnej nemoci som sa oslobodil. Istý výsledok a ľavé liečenie bár komu — kto v takejto nemoci — trpí vře odporúčať ústavu

s úctou Terezia Horn, Wien 16 Stillfriedplatz 5.

Úpravy liečenia listovne bez všetkého príkazu je možné. Listy prosíme výlučne v nemeckej reči písať.